

Nivå: 1: Oppvekst og levekår	Godkjenningsnivå: Helsesjefen	Godkjent av: Corinna Vossius	Godkjent dato: 19.12.14	 STAVANGER KOMMUNE
Dokumenteier: Kommunefarmasøyt	Dokumenttype: Retningslinje	Revisjonsnr: 2	Gyldig fra: 19.12.14	

Retningslinjer for legemiddelhåndtering i barnehager, skoler og skolefritidsordning (SFO)

1. Formål

Sikre riktig og god legemiddelhåndtering i barnehager, skoler og skolefritidsordning (SFO) i Stavanger kommune som ivaretar barnets beste.

2. Bakgrunn

Denne retningslinjen og tilhørende vedlegg er utarbeidet med grunnlag i Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementets Rundskriv I-5/2008 – Håndtering av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning, og på bakgrunn av departementenes nasjonale rutiner publisert i 2012, samt Stavanger kommunes retningslinjer og skjema fra 2006.

Det følger av barnekonvensjonen at alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Dette hensynet skal også ivaretas ved håndtering av legemidler til barn/elever i barnehage/skole/SFO. Videre følger det av konvensjonen at barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt. Barnet/eleven bør så langt det er mulig delta i diskusjoner knyttet til legemiddelhåndtering i barnehage/skole/SFO.

3. Ansvarsforhold

Det er i utgangspunktet foreldrene i kraft av foreldreansvaret, eller andre foresatte, som har omsorgsansvaret som må sørge for at barnet får legemidler på rett måte og til rett tid i samsvar med behandlende leges rekvirering. Behandlende lege har ansvar for å tilrå forsvarlig legemiddelbehandling til barnet. Dersom legen vurderer at foreldrene/foresatte er i stand til å håndtere legemidlene, vil de få resept og nødvendig informasjon om legemidlet. I slike tilfeller er det ikke nødvendig at helsepersonell bistår barnet med håndtering av legemidlet. Dersom foreldrene/foresatte kan håndtere legemidlet til barnet selv, vil det i prinsippet innebære at også andre kan yte denne hjelpen under forutsetning av at de får den samme informasjonen og opplæringen som foreldrene/foresatte.

Barnehagen

Legemiddelhåndtering er ikke regulert i barnehageloven og det kan ikke av barnehageloven utledes ansvar for barnehagen til å bistå med legemiddelhåndtering. Dersom et barn har behov for legemidler i barnehagen og legemiddelhåndteringen etter legens forsvarlighetsvurdering ikke krever helsefaglig kompetanse, må foreldrene/foresatte i hvert enkelt tilfelle avtale med barnehagen om, og på hvilke vilkår, barnehagen kan bistå. Legemiddelhåndtering i barnehagen må derfor bygge på en konkret avtale mellom foreldrene/foresatte og barnehagen.

Skole/SFO

Det fremkommer ikke av verken opplæringsloven eller privatskoleloven at skolen/SFO har en plikt til å bistå elever med medisiner i skole- eller SFOtiden. Det er likevel innfortolket et ansvar i opplæringsloven for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for at eleven mottar hjelp til legemiddelhåndtering den tiden barnet oppholder seg i offentlig skole og SFO. Tilsvarende ansvar er innfortolket i privatskoleloven for styret ved private skoler. Det er imidlertid ikke etablert en juridisk klageadgang for foresatte/elev.

Ansatte i skole og i skolefritidsordning

Det er ikke lovfestet en plikt for ansatte i skolen og på skolefritidsordningen å bistå med legemiddelhåndtering. Generelt kan man ikke innfortolke dette i de alminnelige arbeidspliktene til en skoleansatt uten ytterligere holdepunkter. Det er ingenting i veien for at ansatte kan påta seg slike oppgaver dersom dette vurderes å være forsvarlig. Det oppfordres til å finne praktiske forsvarlige løsninger som gjør at barnet på best mulig måte kan få den bistanden som er nødvendig i løpet av en skoledag. Dersom ansatte ikke vil påta seg å bistå barna/elevne må kommunen finne en annen løsning, slik at barnet får den hjelpen det trenger.

Helsestasjon/skolehelsetjenesten og fastlege/sykehuslege

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal ha rutiner for samarbeid med fastlegene og med spesialisthelsetjenesten. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten bistår barnehage/skole/SFO med generelle rutiner og råd. Når det skal utarbeides konkrete rutiner/avtaler knyttet til det enkelte barn, er det fastlege eller annen behandlende lege (spesialisthelsetjenesten) som bistår. Ved behov skal legen utarbeide skriftlig veiledning, og benytte tolk for å sikre at informasjonen blir forstått.

Individuell plan

Personer med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Formålet med utarbeidelsen av en individuell plan er å bidra til at barnet får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud som er tilpasset individuelle behov og mål. Dersom et barn med individuell plan har behov for hjelp til å håndtere legemidler i barnehage- og skoletiden, bør et opplegg for legemiddelhåndtering inngå i planen.

4. Beskrivelse

Fase 1 – Informere om behovet for hjelp til legemiddelhåndtering i barnehage/skole/SFO

Ansvar	Oppgave	Utdyping
Foresatte/ eleven	Orienterer barnehagen v/styrer eller skolen v/rector om behovet for medisinerings.	
Fastlege/ behandlende lege	Rekvirerer legemiddel (resept) og vurderer om barnet eller foresatte er i stand til å mestre legemiddelbruken selv. Orienterer foresatte/barnet/eleven om at de må kontakte barnehagen eller skolen/SFO vedrørende behovet for medisinerings. Legen må gi nødvendig veiledning, herunder om hvordan forhold ved sykdommen og mulige bivirkninger som trenger særskilt oppfølging skal håndteres. Ved behov skal legen utarbeide skriftlig veiledning, og benytte tolk for å sikre at informasjonen blir forstått.	Fastlege/behandlende lege skal utføre sitt arbeide i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra legens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.
Barnehagen	Barnehagen etterspør relevante helseopplysninger i forbindelse med opptak. Barnehagen utformer og sender ut egnet informasjonsmaterieill til foresatte der de gjøres oppmerksom på viktigheten av å informere barnehagen om barnets helsetilstand/ medisineringsbehov. Spørsmål om barnas helsetilstand inkorporeres som et fast punkt i samtaler med foresatte.	Barnehagen skal oppfordre foresatte om å opplyse om forhold ved barnets helse som de ønsker at personalet skal ta særskilt hensyn til.
Skolen/ skoleeier/SFO	I forbindelse med innmelding til skolestart og SFO bør det informeres om at foresatte med barn med behov for medisinerings må ta kontakt med skolen/SFO (dette bør fremgå av innmeldingsskjemaet).	Skolen skal oppfordre foresatte til elever om å opplyse om forhold ved barnets helse som de ønsker at personalet skal ta særskilt hensyn til.
Helsestasjons- og	Skal bidra til at kommunen har oversikt over helsetilstanden og de faktorer som kan virke inn på	

Skolehelse-tjenesten	helsen til barn og ungdom som går til kontroll i helsestasjonen/skolehelsetjenesten. Skal ha rutiner for samarbeid med fastlegene og med spesialisthelsetjenesten.	
----------------------	---	--

Fase 2 – Håndtering av legemidler i barnehagen/skolen/SFO knyttet til det enkelte barnet og eleven

Ansvar	Oppgave	Utdyping
Foresatte/ eleven – barnehagen eller skolen/SFO	Det utarbeides skriftlig avtale om medisinerings i barnehagen eller i skolen/SFO mellom foresatte (eldre elever) og barnehagen/skolen/SFO. Foresatte (eldre elever) sørger for at opplysninger på medisinoversikten er korrekt. Det utarbeides en egen veiledning for håndtering av (akutte) situasjoner som kan oppstå knyttet til sykdom eller bivirkninger og som kan kreve oppfølging fra skolens side. Foresatte/eleven opplyser om det er behov for særlig oppfølging i forbindelse med sykdomstilstanden/medisinerings (observasjon el.). Foresatte/eleven opplyser om eventuelle endringer i medisinerings, og nødvendige oppdateringer gjøres i avtalen, herunder en vurdering av behovet for utarbeidelse av ny oversikt for medisinerings. Legemidler må oppbevares forsvarlig, og bør låses inn og oppbevares adskilt for hvert enkelt barn Barnehagen har en samleperm for hvert barn med relevante skjemaer, kontaktopplysninger osv, hvor avtalen og de ulike skjemaene ligger. Skolen sørger for at avtalen og de ulike skjemaene ligger i elevens mappe.	Ved behov ber foresatte/eleven om oversikt for medisinerings fra behandlende lege, som kan leveres i kopi til barnehage/skole/SFO. Eventuelt kan opplysningene i medisinoversikten kvalitetssikres av fastlege/behandlende lege. Det er viktig at foresatte/elev samtykker til den informasjonsutveksling som den enkelte avtalen legger opp til. Personvernet må ivaretas.
Fastlege/ behandlende lege	Bistår foresatte ved behov og på de foresattes/ elevens initiativ ved utarbeidelse av den enkelte avtale om legemiddelhåndtering. De foresatte kontakter lege dersom de trenger hjelp i forbindelse med avtalen.	Fastlegen gjør en vurdering av om gjennomføringen av medisinerings kan gjøres forsvarlig. Legen må forsikre seg om at foresatte/eleven mottar og forstår den informasjon som gis.
Helsestasjons- og Skolehelse- tjenesten	Kan bistå Legemiddelkomiteen i Stavanger kommune med å utarbeide rutiner for legemiddelhåndtering generelt. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har plikt til å bistå i dette arbeidet dersom de forespørres.	Styrer/rektor sørger for å kontakte helsestasjonen/skolehelsetjenesten for å sikre at de generelle rutinene er forsvarlige.

Fase 3 – Opplæring

Ansvar	Oppgave	Utdyping
Fastlege/ behandlende lege	Lege gir eleven og foresatte den nødvendige informasjonen om den praktiske gjennomføringen av medisinerings. Ved behov benyttes tolk og hele eller deler av informasjonen fra legen gis skriftlig.	Legen gir eleven og foresatte opplysninger om bl.a. <ul style="list-style-type: none"> • navn på medisinen(e) • dosering • tidspunkt(er) for medisinerings • varighet av medisinerings • hvordan medisinen(e) skal gis • innføring i medisinerings

		virkninger og ev. bivirkninger <ul style="list-style-type: none"> • håndtering av forhold ved sykdomstilstanden/aktuelle • bivirkninger som kan kreve særskilt oppfølging.
Foresatte/ eleven – barnehagen eller skolen/SFO	Foresatte/eleven videreformidler informasjon om medisinerer til barnehagen eller skolen/SFO. Foresatte/eleven kan kontakte fastlege/behandlende lege for å sikre en kvalitativt tilfredsstillende opplæring av personalet om medisinerer av det enkelte barn. Barnehageeier eller skolen/SFO må sørge for at ansatte som skal bistå med medisinerer får opplæring.	Der avtale om medisinerer er inngått, sørger styrer eller rektor for at de personene som har samtykket til å bistå med medisinerer får opplæring, og at opplæringen oppdateres/gjentas etter behov.
Helsestasjons- og Skolehelsetjenesten	Barnehagen eller skolen kan henvende seg til helsestasjons- og skolehelsetjenesten ved behov for generelle avklaringer i forhold til medisinerer.	Skolehelsetjenesten kan delta i opplæringen dersom helsetjenesten tilbyr en generell opplæring av skolens personale. Dersom opplæring er knyttet til en konkret elev, kreves det samtykke fra foresatte for at skolehelsetjenesten skal kunne delta i opplæringen (se avtale).

Fase 4 – Oppbevaring og medisinerer

Ansvar	Oppgave	Utdyping
Foresatte/ eleven	Leverer legemiddel til barnehagen eller skolen/SFO. Foresatte/eleven har ansvar for å levere legemidlet på en måte som gjør det egnet for utdeling av riktig legemiddel i riktig dose og til riktig tidspunkt.	Overlevering av medisinerer kan være i form av doseringseske eller multidose, alternativt i originalemballasjen med bruksanvisning fra apoteket. Foresatte/eleven har ansvaret for at doseringseske (eller tilsvarende) som leveres inneholder riktig legemiddel og riktig mengde. Doseringsesker skal være merket med barnets navn, innhold, tidspunkt for utlevering og aktuelle datoer.
Barnehagen eller skolen/SFO	Barnehagen/skolen/SFO sørger for at medisinerer blir oppbevart i henhold til generelle rutiner/ev tilpasninger til disse som er gjort i individuell avtale. Legemidlene gis i henhold til medisinkortet og individuell avtale. Ved uventede hendelser/komplikasjoner må veiledning for disse følges og foresatte varsles. Foresatte må varsles om evt. uteglemte doser. Alle legemidler som skal kasseres leveres til de foresatte/eleven.	Medisinkort og skjema for utdeling av medisinerer benyttes.
Helsestasjons- og Skolehelsetjenesten	Kontaktes ved behov for generelle avklaringer av personalet som medisinerer.	Spørsmål angående behandling av enkeltelever må ivaretas av fastlege/behandlende lege. Forutsatt samtykke fra foresatte/barnet kan

		helsestasjonen/skolehelsetjenest en kontaktes i et konkret tilfelle.
--	--	--

Fase 5 – Oppfølging

Ansvar	Oppgave	Utdyping
Foresatte/ eleven	Foresatte/eleven har ansvar for å holde løpende kontakt med lege og barnehage/skole/SFO samt for å videreformidle informasjon om bl.a. endringer i medisineringen eller i sykdomsbildet som er relevant for medisineringen.	På bakgrunn av ev. endringer i medisinerings vurderes justeringer av resultatet fra arbeidet fra foregående faser. De individuelle avtalene bør evalueres jevnlig.
Barnehagen eller skolen/SFO	Dersom det oppstår komplikasjoner/uventede hendelser som gjelder selve medisineringen eller barnets helsetilstand må barnehagen/skolen/SFO sørge for å varsle foresatte. Mulige symptomer og komplikasjoner/bivirkninger som kan oppstå fremkommer av avtalen, samt hvordan disse skal håndteres. Dersom foresatte ikke nås og det er behov for bistand fra medisinsk hold for det enkelte barn, kontaktes fastlege/behandlende lege som gir den nødvendige rådgivning. Legevakten/Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK, 113) tilkalles dersom alvoret i situasjonen tilsier dette. Skolehelsetjenesten kan kontaktes i påvente av tilkalt medisinsk assistanse. Feil i medisineringen knyttet til det enkelte barn/elev rapporteres skriftlig til styrer/reaktor og foresatte, og skal følges opp av styrer/reaktor i henhold til rutiner for internkontroll.	Representant for helsestasjons- og skolehelsetjenesten bidrar til å gi generell informasjon som er nødvendig for å justere rutiner for krisehåndtering/beredskap. Barnehagen/skolen/SFO skal ha nødvendig førstehjelpsutstyr. Styrer/reaktor har ansvaret for at utstyret oppbevares og hvordan førstehjelp ytes.

5. Avvikshåndtering

Systemavvik i hht denne prosedyren meldes etter Stavanger kommunes prosedyre for avvikshåndtering i barnehager, skole og SFO.

6. Kontroll/revisjonsansvar

Retningslinjen med vedlegg bygger på versjon 1 fra 2006. Dokumentene revideres hvert 2.år av Legemiddelkomiteen og fortløpende ved endringer i lovverk.

7. Referanser

Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet: [Rundskriv I-5/2008 – Håndtering av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning](#)

Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet: [Nasjonale rutiner for legemiddelhåndtering i barnehage, skole og SFO](#)

Vedlegg 1 – Avtale om medisinerings i barnehage, skole og SFO

Vedlegg 2 – Medisinkort for medisinerings i barnehage/skole/SFO

Vedlegg 3 – Mottak og utdeling av medisiner i barnehage/skole/SFO

Vedlegg 4 – Avtale om utdeling av legemidler ved korte kurer

8. Distribusjon

Retningslinjene og tilhørende skjema publiseres på barnehagenes og skolenes internettsider.